

insteek kwam zoals gezegd vooral tot uiting tijdens de 'vrijdagavondkrans', maar ook op andere gebieden werden de studenten gestimuleerd. Zo waren de docenten betrokken bij de oprichting van de *Studentenleesvereniging*, de participatie van studenten in het traktaatgenootschap *Filippus* en de oprichting van verschillende theologische disputen.⁵⁴

In een kleine stad als Kampen leidde de bemoeienis van de docenten tot een scherp toezicht op het gedrag van de studenten. De docenten stelden én hielden de normen. Het succes van een offensief is natuurlijk compleet als de doelgroep de uitgedragen norm niet alleen overneemt, maar die vervolgens ook uitdraagt. Dat gebeurde vooral wanneer de studenten eenmaal werkzaam werden in de Christelijke Gereformeerde Kerk. Juist binnen die kerk was het kenmerkend dat de predikanten de meest prominente posities bezetten in de verschillende organisaties, terwijl in de Nederlandse Hervormde Kerk en de (Nederduits) Gereformeerde Kerken de kleine burgerij die posities steeds meer opeiste.⁵⁵ Op *F.Q.I.* zelf was het beschavingsstreven allereerst intern gericht. De opstellen, de recitaties en de dramastukken op de Vrije Krans en op de subverenigingen, alle overige activiteiten, het diende allemaal tot 'elkanders vorming en ontwikkeling'.⁵⁶ Op *F.Q.I.* kon men, naast de opleiding aan de Theologische School en de vormende invloed van de docenten daarbuiten, de omgangsvormen en cultuurnormen aanleren van de 'elite' waarbinnen men ging functioneren.

Het bovenstaande suggereert dat de studenten helemaal geen rol speelden in het verzuilingsproces en het daaraan gekoppelde externe beschavingsoffensief. Dat is echter te vroeg geconcludeerd. Maar wanneer de studenten iets externs ondernamen was dat op hun eigen vakgebied en vanuit de eigen vereniging. Dat eigen vakgebied betrof vooral de evangelisatieactiviteiten. De studenten waren erg actief binnen hun eigen zondagsschool, waaruit blijkt dat de studenten wel degelijk organisaties opzetten en externe initiatieven ontplooiden. Maar dat streven was in de uitwerking intern. De zondagsschool was allereerst een oefenplaats voor de studenten. Ze gaven er godsdienstig onderwijs aan kinderen van 4 á 5 tot 15 jaar, waarmee ze zich bekwaamden voor hun toekomstige taak.⁵⁷ Verder waren de studenten actief in de *Studentenzendingsvereniging* en het eerder genoemde *Filippus*. Maar die activiteiten beperkten zich voornamelijk tot theoretische discussies, waarbij ook de eigen vorming weer op de voorgrond stond.⁵⁸

De plaats van Fides Quaerit Intellectum binnen de genootschapcultuur

De plaats van *F.Q.I.* binnen de genootschapcultuur werd sterk bepaald door het orthodox-protestantse karakter van de vereniging.

⁵⁴ GAK, Collectie 'F.Q.I.' - Archief van de leesvereniging', Inventarisnummer 609-612 'Notulen 1893-1901' en GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 2 (4-4-1878) en 3 (9-12-1886).

⁵⁵ Sturm, *Gereformeerde opvoeding*, 35.

⁵⁶ GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 384 'Almanak F.Q.I. 1893' (Statuten van het studentencorps aan de theologische school van de gereformeerde kerken in Nederland).

⁵⁷ GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 608 'Reglementen: Zondagsschoolvereniging, 1884'

⁵⁸ GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 602 'Reglementen: Predikt het evangelie aan alle kreaturen, 1882' en GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 2 (4-4-1878) en 9-12-1886).